

Martin Bo Nørregård og René Rasmussen Den sorte dag ved Moulin-Sous-Touvent

Historisk Samfund for Sønderjylland 2017. www.hssdj@dk

Pris 148,00 kroner. Medlemmer af Historisk Samfund 98,00 kroner.

ISBN: 978-87-7406-132-8

Det er en gribende bog "om dagen, der kostede flest sønderjyder livet" – om slaget i Frankrig – ved Moulin-Sous-Touvent den 6. juni 1915, hvor franskmændene angreb de tyske stillinger en km. nord for landsbyen Moulin. Mindst 104 soldater fra Sønderjylland mistede livet den dag.

Moulin-Sous-Touvent (Møllen under alle vinde) er en landsby i Nordfrankrig nord for floden Aisne, nordvest for Soissons. Efter at være blevet stoppet ved slaget ved Marne i september 1914, standsede dele af den tyske hær sit tilbagetog her og gravede sig ned. Det tilsvarende gjorde franskmændene.

De tyske stillinger i Moulin-Sous-Touvent blev holdt af *Füsilier-Regiment (Schleswig-Holsteinisches) "Königin" Nr. 86*, der var hjemmehørende i Flensborg, bl.a. med I. og II. Bataljon på Duborg Kaserne og III. Bataljon på Sønderborg Kaserne. Dette regiment havde særligt mange soldater fra Slesvig og specielt dansktalende fra Nordslesvig. De tyske regimenter blev ved krigsudbruddet bragt op på fuld krigsstyrke, bl.a. med reservister fra nærområdet.

Regimentet deltog i tilbagetoget fra Marne i september 1914, men begyndte i januar 1915 at gå i stilling i skyttegravene nord for landsbyen Moulin, hvor de franske skyttegrave var meget tæt på – nogle steder kun 80 – 120 meter. På 86. Regiments venstre fløj mod syd lå fra april 1915 *Infanterie-Regiment "Herzog von Holstein" Nr. 85*, og på den højre fløj mod nord, lå *Grenadier-Regiment "Grossherzogliches Mecklenburgisches" Nr. 89* – hjemmehørende i Rendsborg. Disse to regimenter havde også forholdsvis mange sønderjyder.

Den franske forårsoffensiv fra maj 1915 var kørt fast, og det afgørende gennembrud havde ikke fundet sted. Franskmændene besluttede så at vælge højsletten ved Moulin som angrebssted – med en frontbredde på ca. 1.100 meter – og tilførte samtidig angrebet betydelige mængder af artilleri – i alt ca. 223 kanoner – hvilket var et usædvanligt stort antal – når man tager angrebets størrelse i betragtning. Kilderne anfører, at der blev affyret mere end 50.000 granater under ildforberedelsen og under selve angrebet den 6. juni, mod de

tyske stillinger. Dækningsgrave, løbegrave, skyttegrave, stillinger – alt kom under fransk artilleribeskydning, og trommeilden gjorde meget alvorlige indhug i de tyske rækker – hvor mange blev dræbt eller levende begravet under tonsvis af jord. En yderligere alvorlig komplikation opstod, da en tysk planlagt afløsning af dele af fronten fejlede, og tilbagetrækninger blev umuliggjort pga. spærrede og ufremkommelige løbegrave.

Den 6. juni, klokken 10.15 indledte de franske stormkompagnier infanteriangrebet mod de tyske stillinger – og hvor det specielt var *zouaver* og *tirailleurs* – fra de franske kolonier – der førte an.

På trods af den morderiske artilleriild og det voldsomme infanteriangreb lykkedes det senere på dagen tyskerne at stoppe og inddæmme angrebet, ligesom der blev tilført yderligere tropper til frontafsnittet og iværksat et modangreb. I de efterfølgende dage bølgede hhv. franske og tyske angreb og modangreb henover frontafsnittet. Franskmændene opgav på et tidspunkt at bryde igennem de tyske stillinger, og tyskerne generobrede ikke de oprindelige stillinger, men trak sig nogle få hundrede meter tilbage og etablerede nye skyttegrave og stillinger. I løbet af de elleve dage kampene rasede omkring Moulin, mistede franskmændene ca. 7.800 mand – hvoraf 2.800 blev dræbt den 6. – 7. juni.

Selvom de tyske tabstal er opgivet som usikre, mistede de ca. 1.700 mand – og hvoraf antallet af dræbte fra 86. Regiment var ca. 670 mand – i løbet af de elleve dage kampene rasede.

Som det anføres i bogen blev de sønderjyske tab – den 6. juni 1915 – denne ene dag – mindst 104 mand – og hvor yderligere 50 sønderjyder faldt – frem til og med den 16. juni 1915.

Det er på fortrinlig måde lykkedes de to forfattere at få formidlet et væsentligt, vigtigt og relevant kapitel af danske sønderjydes krigsindsats under Den første Verdenskrig.

Bogen er velskrevet, og de mange kilder, hvoraf især soldaternes breve og beretninger fra dette blodige slag ved Moulin – står meget stærkt i den samlede fremstilling. Billedmaterialet er ligeledes af høj kvalitet og supplerer på udmærket måde, såvel den historiske fremstilling af "dagen der kostede flest sønderjyder livet", som det øvrige og omfangsrige kildemateriale.

Det er ligeledes prisværdigt, at der fortsat arbejdes med at finde oplysninger om de mange sønderjyder, der kæmpede i Den første Verdenskrig. Det er vigtig historisk information – ikke kun for de mange efterkommere og nulevende – der mistede deres kære – også ved Moulin-Sous-Touvent – men også for dem der interesserer sig for Sønderjylland, dets historie og mennesker gennem tiderne.

Jeg skal på det varmeste anbefale denne fine og velskrevne bog til Selskabets medlemmer, og der er igen tilføjet ny og væsentlig viden om "de mange sønderjyder der faldt".

Søren Arctander Matthiessen